

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ СОҒЛИҚНИ САҚЛАШ ВАЗИРЛИГИ

Рўйхатга олинди:
№ БД 5511100-3.08
2021 йил “4” июн

Соғлиқни сақлаш вазирлиги
121-сонли буйруқ
2021 йил “4” июн

ЮҚУМЛИ КАСАЛЛИКЛАР.ЭПИДЕМИОЛОГИЯ МОДУЛ ДАСТУРИ

Билим соҳаси:	500000 -	Соғлиқни сақлаш ва ижтимоий таъминот
Таълим соҳаси:	510000 -	Соғлиқни сақлаш
Таълим йўналиши:	5511100	- Халқ таъбири

Тошкент – 2021

Тузувчилар:

- Туйчиев Л.Н.** - ТТА юқумли ва болалар юқумли касалликлари кафедраси мудири, т.ф.д., профессор
- Матназарова Г.С.** - ТТА эпидемиология кафедраси мудири, т.ф.д.
- Ниязова Т.А.** - ТТА юқумли ва болалар юқумли касалликлари кафедраси доценти, т.ф.н.
- Саидкасимова Н.С.** - ТТА эпидемиология кафедраси катта ўқитувчиси

Такризчилар:

- Г.Т.Искандарова** - Тошкент врачлар малакасини ошириш институти, эпидемиология кафедраси мудири, т.ф.д., профессор
- Ш.А.Ташпулатова** - ТТА юқумли ва болалар юқумли касалликлари кафедраси доценти, т.ф.д.

Модул дастури Тошкент тиббиёт академиясида ишлаб чиқилди.

Модул дастури Тошкент тиббиёт академияси кенгашида кўриб чиқилган ва тавсия қилинган (2021 йил “26” майдаги “12”-сонли баённома).

Модул дастури Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги тиббиёт ва фармацевтика узлуксиз касбий таълими муассасалараро Мувофиқлаштириш кенгашининг 2021 йил “13” апрелдаги 3-сонли баённомаси билан маъқулланган.

Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигининг 2021 йил “4” июндаги 121-сонли буйруғининг 1-илоvasи билан модул дастури рўйхати тасдиқланган.

1.Ўқув модулининг долзарблиги ва олий таълимдаги ўрни

Ушбу модул дастури Ўзбекистон Республикаси Давлат таълим стандарти ва бакалаврият таълим йўналиши малака талабларига асосланган ҳолда тузилган, тиббиёт олий ўқув юртларининг халқ таъбири факультети талабаларига юқумли касалликлар, эпидемиология модулидан таълим бериш учун мўлжалланган. Дастур юқумли касалликлар, эпидемиология модуллари бўйича ўқитилган талабаларнинг билишлари керак бўлган назарий билимлар ва амалий кўникмалар ҳажмини белгилайди.

Ушбу дастур талабаларга юқумли касалликларнинг асосий клиник симптомлари, уларнинг ташҳисот принциплари ва усуллари, касалликнинг эпидемиологияси, ўчоқда бажарилиши керак бўлган чора-тадбирлар, профилактикасининг асослари (умумий ва махсус) билимларини эгаллаб олишга имконият яратади. Юқумли касалликлар модулида юқумли касалликларда қўлланиладиган текширишларнинг аҳамияти, лабораториялар турлари, текшириш усуллари, олинган натижаларни интерпретация қилиш, бир қатор юқумли касалликлар диагностикаси кенг ёритилган. Эпидемиология модулида эпидемик жараён, юқумли ва юқумли бўлмаган касалликларни ўрганишга эпидемиологик ёндошиш, эпидемиологик текширув усуллари келтирилган.

2.Ўқув модулининг мақсади ва вазифалари

2.1. Модулнинг мақсади - Муайян жараёнда юқумли касалликларнинг эпидемиологик хусусиятларини эътиборга олган ҳолда энг самарали чора-тадбирларни тўғри танлаш, ҳамда ўтказилаётган профилактик чора-тадбирларнинг самарадорлигини баҳоловчи мезонлар билан таъминлаш бўйича назарий ва амалий билимларни шакллантиришдан иборат. Ўқитишдан мақсад, амалий соғлиқни сақлаш тизимида юқумли касалликларга хизмат кўрсатиш, юқумли касалхоналарда лаборатория тузилиши ва ишлаш принциплари, юқумли касалликлар тўғрисида билим бериш, асосий диагностика усуллар, эпидемиологиянинг асосий тушунчалари, эпидемик жараён, эпидемиологик текширув усуллари билан таништириш.

2.2. Модулнинг вазифалари:

- республикамиз ҳудудида ва ташқаридан кириб келаётган катталар ва болаларда учрайдиган юқумли касалликларни профилактика қилиш, анамнез ва клиник лаборатор маълумотларга асосланиб эрта аниқлаш, беморларни тўғри даволаш;
- бир қатор ички ва ташқи омилларни ҳисобга олган ҳолда профилактик чора-тадбирлар белгилаш, хавфли омилларнинг ножўя таъсирларини олдиндан била олиш, уларни аниқлаш, олдини олиш ва юзага келган ножўя таъсирларни бартараф этиш;

- соғлиқни сақлашнинг бирламчи босқичида лаборатор текширув усулларида рационал фойдаланилган ҳолда юқумли касалликлар диагностикасига интеграл ёндашиш;

2.3. Модул бўйича талабаларнинг билим, кўникма ва малакаларига қўйиладиган талаблар:

7-семестр якунида:

Талаба:

- тиббиёт муаммоларини ўрганиш ва ҳал этиш бўйича эпидемиологик ёндошишнинг хусусиятлари, касалликлар номенклатураси ва классификацияси, эпидемиологик текшириш усуллари, эпидемиологик ташхис (диагностика) асослари;
- аҳоли ўртасида юқумли касалликларнинг келиб чиқиши ва тарқалиши умумий қонуниятлари, эпидемик жараёнининг ривожланиш механизми ва намоён бўлиш сабаби ва шароитлари;
- профилактик ва эпидемияга қарши чора-тадбирларнинг тизими ва таркиби, қўлланиладиган препаратлар ва техник воситалар, уларнинг қўлланиш усуллари, аҳолининг эпидемияга қарши таъминланишини ташкиллаштириш;
- беморнинг шикоят, эпидемиологик анамнези ва касаллик анамнезини тўплаш;
- лаборатор ва инструментал текширувлар режасини тузиш;
- ўчокда бирламчи профилактик чора-тадбирларни ташкиллаштириш (специфик ва носпецифик) усуллари;
- беморнинг шикояти, эпидемиологик анамнези ва касаллик анамнезини тўплаш;
- бирламчи ташхисни асослаш учун зарур бўлган анамнестик ва клиник белгиларни аниқлаш ва уларнинг етакчиларини ажратиш;
- лаборатор ва инструментал текширувлар режасини тузиш; натижаларни таҳлил қилиш;
- ўчокда бирламчи профилактик чора-тадбирларни ташкиллаштириш (специфик ва носпецифик) усуллари тўғрисида **тасаввурга эга бўлиши**
- юқумли касалликларни этиологияси ва эпидемиологияси;
- юқумли касалликларни ҳозирги даврда клиник кечиш хусусиятлари;
- юқумли касалликларга эрта ташхис қўйиш, таққослаш, лаборатор ва инструментал ташхис қўйишни;
- инструктор хужжатларга мос равишда, уларга риоя қилган ҳолда, эпидемиологик диагностика натижаларига асосланган ҳолда профилактик ва эпидемияга қарши чора тадбирларни ташкил қилиш ва ўтказишни, профилактик чора тадбирлар комплекс режасини тузишни;

- касалликларнинг келиб чиқиши ва ривожланишини олдини олиш мақсадида, соғлом ҳаёт тарзини ташвиқот (пропаганда) қилиш, аҳолининг тарбияси бўйича санитар оқартув ишларини ўтказишни;
- инфекция манбаларини эрта аниқлаш ва зарарсизлантириш бўйича эпидемияга қарши чора-тадбирлар схемасини тузиш ва ўтказишда участка терапевти ва поликлиника юқумли касалликлар кабинети шифокорининг асосий вазифаларини;
- даволаш профилактика муассасаларида (ДПМ) эпидемияга қарши тартибни (режимни) ташкиллаштиришни, юқумли касалликлар диспансеризацияси ва профилактикасини ўтказишни;
- ДПМ марказлашган стерилизация бўлимининг иш тартибини ва эпидемик ўчоқда жорий дезинфекция ўтказишни ташкиллаштира олишни;
- карантин ва ўта ҳавfli инфекцияларда профилактик ва эпидемияга қарши чора-тадбирлар ўтказилиш хусусиятларини ҳамда ҳимоя костюмларини кийиш ва ечиш қоида ва тартибини **билиши ва улардан фойдалана олиши**;
- сариклик белгиси билан кечувчи касалликларда сийдикда ўт пигментини аниқлаш (Розин синамаси);
- бемордан гемокультурага қон олиш (ТПК мисолида);
- ўткир ичак касалликлари (сальмонеллез ва ичбуруғ)да бактериологик текшириш учун нажас олиш;
- кўкйўтал касаллигида бемордан бактериологик текшириш учун “йўтал пластинка” усулида намуна олиш;
- безгак касаллигида гемопаразитни аниқлаш мақсадида йўғон томчи тайёрлаш;
- безгак касаллигида гемопаразитни аниқлаш мақсадида суртма тайёрлаш;
- энтеробиоз касаллигида гижжа тухумларини аниқлаш учун перианал соҳадан суртма тайёрлаш;
- ҳайвонлар ва кемирувчилар тишлаганда жароҳатларни тозалаш;
- уй шароитида беморларда орал регидратация ўтказиш
- Профилактик чора-тадбирлар режасини ишлаб чиқиш.
- Эпидемияга қарши чора-тадбирлар режасини ишлаб чиқиш.
- Автомакс ёрдамида эпидемиологик ўчоққа ишлов бериш.
- Жорий дезинфекция ўтказиш учун дезинфекцион эритмаларни тайёрлаш.
- Хлораминнинг ишчи эритмасини тайёрлаш.
- Бактериологик препаратларни совутиш занжирига риоя қилиш ва сақлаш тартиби.
- Қорин тифи ўчоғида профилактика мақсадида бактериофаг қўлланилиши.
- Карантин инфекцияга гумон қилинган бемор аниқланганда хабар бериш тартиби ва беморни аниқлаган шифокорнинг тактикаси.
- Ҳимоя кийимларини кийиш ва ечиш тартиби **малакаларга (шу жумладан амалий ва клиник амалий кўникмаларига) эга бўлиши керак.**

3. Асосий қисм

3.1. Модулдаги маъруза машғулотлари мавзулари ва мазмуни, ташкил бўйича умумий кўрсатма ва тавсиялар:

Юқумли касалликлар модули

1-мавзу. Сариклик синдроми билан кечувчи юқумли касалликларнинг (вирусли гепатит А, В, С, Д, Е, герпес ва цитомегаловирус инфекциялари, лептоспироз, иерсиниоз, инфекцион мононуклеоз) этиологияси, эпидемиологияси, клиникаси, ташхислаш, даволаш.

2-мавзу. Иситма синдроми билан кечадиган бактериал (бруцеллез, менингококк инфекцияси, скарлатина, ўлат), вирус этиологияли касалликлар (грипп, ЎРВИ, геморрагик иситмалар, коронавирус инфекцияси, қизамиқ, қизилча, сувчечак, эпидемик паротит) этиологияси, клиникаси, ташхислаш, даволаш, реабилитацияси.

3-мавзу. Диарея синдроми билан кечувчи касалликларнинг (ич терлама. А ва В паратифлар, сальмонеллез, шигеллез, ОТИ, ботулизм, вабо, ОИВ-инфекцияси, ротавирус инфекцияси) этиология, эпидемиология, клиникаси, ташхисоти, даволаш, реабилитацияси

Эпидемиология модули

4-мавзу. Асосий эпидемиологик тушунчалар. Эпидемик жараён ҳақидаги таълимот. Эмлаш ва шошилиш профилактика таркиби ва уни ташкиллаштириш. Хавфсиз иммунопрофилактика асослари.

5-мавзу. Ўзбекистон Республикаси ҳудудларини карантин ва ўта хавфли юқумли касалликларнинг чет эллардан олиб киритилишини санитария муҳофазалаш. Карантин ва ўта хавфли инфекциялар профилактикаси ва эпидемияга қарши ишларни ташкиллаштириш хусусиятлари

3.2. Модулдаги амалий машғулотларнинг мавзулари, ташкил этиш бўйича умумий кўрсатма ва тавсиялар:

Модул бўйича машғулотлар 50% назарий (маъруза ва амалий машғулот) ва 50% амалий қисм (ўқув клиник амалиёт)дан иборат бўлган ҳолда ўтказилади. Амалий машғулотнинг назарий ва амалий қисми ўзаро боғлиқ ҳолда ўтказилади.

3.2.1. Амалий машғулотларнинг мавзулар рўйхати:

Юқумли касалликлар модули

1-мавзу. Мутахассисликка кириш. Юқумли хизматнинг тузилиши, юқумли касалликлар таснифи, юқумли жараён даврлари, юқумли касалликларнинг асосий клиник синдромлари, юқумли касалликларнинг диагностикаси, даволаш ва профилактикасининг умумий принциплари. Сариклик синдроми билан кечувчи юқумли касалликларнинг (вирусли гепатит А, В, С, Д, Е, герпес ва

цитомегаловирус инфекциялари, лептоспироз, иерсиниоз, инфекцион мононуклеоз) этиологияси, клиникаси, ташхислаш, даволаш, реабилитацияси.

2-мавзу. Иситма синдроми билан кечадиган бактериал (бруцеллез, менингококк инфекцияси, скарлатина, ўлат), вирус этиологияли касалликлар (грипп, ЎРВИ, геморрагик иситмалар, коронавирус инфекцияси, қизамиқ, қизилча, сувчечак, эпидемик паротит) этиологияси, клиникаси, ташхислаш, даволаш, реабилитацияси.

3-мавзу. Диарея синдроми билан кечувчи касалликларнинг (ич терлама. А ва В паратифлар, сальмонеллез, шигеллез, ОТИ, ботулизм, вабо, ОИВ-инфекцияси, ротавирус инфекцияси) этиология, эпидемиология, клиникаси, ташхисоти, даволаш, реабилитацияси

4-мавзу. Йирингли (менингококкли менингит, пневмококкли менингит) ва серозли менингит (қизамиқ, эпидемик паротит, грипп) ва менингоэнцефалитларнинг этиологияси, клиникаси, ташхис, даволаш, реабилитацияси.

Эпидемиология модули

5-мавзу. Асосий эпидемиологик тушунчалар. Эпидемик жараён ҳақидаги таълимот. Юқумли ва юқумли бўлмаган касалликларни ўрганишга эпидемиологик ёндошиш. Эпидемиологик текширув усуллари.

6-мавзу. Ўткир ичак инфекциялари, шигеллезлар, сальмонеллез ва тиф-паратиф касалликлар эпидемиологияси, профилактикаси ва эпидемияга қарши чора-тадбирларни ташкиллаштиришнинг ўзига хослиги ва моҳияти.

7-мавзу. Юқумли касалликларнинг махсус профилактикаси. Эмлаш воситалари ва уларни қўллаш усуллари. Эмлаш ишларини ташкиллаштириш. Профилактик эмлаш самарадорлигини баҳолаш. Хавфсиз эмлашни тадбиқ этиш. Химиопротекция.

8-мавзу. Нафас йўли инфекциялари эпидемиологияси, профилактикаси ва эпидемияга қарши чора-тадбирларни ташкиллаштиришнинг ўзига хос хусусиятлари ва мазмуни: дифтерия, қизамиқ, кўкйўтал, тепки, скарлатина, менингококк инфекцияси, грипп ва ЎРВИ

9-мавзу. Ўзбекистон Республикаси ҳудудларини карантин ва ўта хавфли юқумли касалликларнинг чет эллардан олиб киритилишидан санитария муҳофазалаш. Карантин ва ўта хавфли инфекциялар профилактикаси ва эпидемияга қарши ишларни ташкиллаштириш хусусиятлари: COVID-19, Вабо, ўлат, куйдирги, геморрагик иситма ва бошқалар.

3.2.2. Амалий машғулотларни ташкил этиш бўйича умумий кўрсатма ва тавсиялар:

Амалий машғулотлар мультимедиа қурилмалари билан жиҳозланган аудиторияда бир академик гуруҳга бир ўқитувчи томонидан ўтказилади.

Амалий машғулотларни ўтказишда қуйидаги дидактик тамойилларга амал қилинади:

- Амалий машғулотларни мақсадини аниқ белгилаб олиш;

- Ўқитувчининг инновацион педагогик фаолияти бўйича билимларни чуқурлаштириш имкониятларига талабаларда қизиқиш уйғотиш;
- Талабада натижани мустақил равишда қўлга киритиш имкониятини таъминлаш;
- Талабани назарий-методик жиҳатдан тайёрлаш ва ҳ.к.

3.2.3. Модулни ўқитиш давомида эгалланадиган амалий кўникмалар ва компетенциялар:

Модул давомида талабалар амбулатор диагностика ва даволаш режасини туза олиши, реабилитация чора тадбирларини ўткази олиши, диспансеризация ва профилактика гуруҳларига ажратиш, профилактик эмлаш режасини тузиш, оғир беморларни саралаш ва шошилиш ёрдам кўрсати олиш кўникмаларига эга бўлиши керак.

Модул давомида эгалланадиган амалий кўникмалар рўйхати:

Ўқув (клиник) амалиётини ўтиш даврида талабалар қуйидаги амалий кўникмаларни ўзлаштиришлари кўзда тутилган:

- сариқлик белгиси билан кечувчи касалликларда сийдикда ўт пигментини аниқлаш (Розин синамаси);
- бемордан гемокультурага қон олиш (ТПК мисолида);
- ўткир ичак касалликлари (сальмонеллез ва ичбуруғ)да бактериологик текшириш учун нажас олиш;
- кўкйўтал касаллигида бемордан бактериологик текшириш учун “йўтал пластинка” усулида намуна олиш;
- безгак касаллигида гемопаразитни аниқлаш мақсадида йўғон томчи тайёрлаш;
- безгак касаллигида гемопаразитни аниқлаш мақсадида суртма тайёрлаш;
- энтеробиоз касаллигида гижжа тухумларини аниқлаш учун перианал соҳадан суртма тайёрлаш;
- ҳайвонлар ва кемирувчилар тишлаганда жароҳатларни тозалаш;
- уй шароитида беморларда орал регидратация ўтказиш;

Эпидемиология модули бўйича:

- Профилактик чора-тадбирлар режасини ишлаб чиқиш.
- Эпидемияга қарши чора-тадбирлар режасини ишлаб чиқиш.
- Автомакс ёрдамида эпидемиологик ўчоққа ишлов бериш.
- Жорий дезинфекция ўтказиш учун дезинфекцион эритмаларни тайёрлаш.
- Хлораминнинг ишчи эритмасини тайёрлаш.
- Бактериологик препаратларни совутиш занжирига риоя қилиш ва сақлаш тартиби.
- Қорин тифи ўчоғида профилактика мақсадида бактериофаг қўлланилиши.

- Карантин инфекцияга гумон қилинган бемор аниқланганда хабар бериш тартиби ва беморни аниқлаган шифокорнинг тактикаси.
- Ҳимоя кийимларини кийиш ва ечиш тартиби **амалий кўникмаларига (шу жумладан клиник амалий кўникмаларига) эга бўлиши;**

Модул давомида эгалланадиган компетенциялар (номи, коди) рўйхати:

УК 1¹. Абстракт фикр юритиш, ходисаларни таҳлил ва синтез қилиш қобилиятига эга бўлиш;

УК 2. Дунёқарашни шакллантириш учун фалсафий билимларнинг асосларидан фойдаланиш қобилияти;

УК 3. Ностандарт вазиятларда ҳаракат қилиш қобилияти, қабул қилинган қарорлар учун ижтимоий ва ахлоқий жавобгарликни олишга тайёрлик;

УК 4. Ўз-ўзини ривожлантиришга, англашга, ўқишга, ижодий салоҳиятдан фойдаланишга тайкомпеёрлик;

УК 5. Фавқулоддаги вазиятларда биринчи тиббий ёрдам техникасини, ҳимоя усулларини қўллашга тайёрлик;

УКК 1². Касбий фаолиятнинг стандарт вазифаларини ахборот, библиографик манбалар, биотиббӣёт терминологияси, ахборот-коммуникация технологиялари ва ахборот хавфсизлигининг асосий талабларини ҳисобга олган ҳолда ҳал қилишга тайёрлик;

УКК 2. Професионал фаолиятдаги муаммоларни ҳал қилиш учун оғзаки ва ёзма равишда рус ва хорижий тилларда мулоқот қилишга тайёрлик;

УКК 3. Тиббий ҳужжатларни юритишга тайёргарлик;

УКК 4. Касбий муаммоларни ҳал қилишда дори воситаларини ва уларнинг комбинацияларини тиббий мақсадларда ишлатишга тайёрлик;

УКК 5. Беморларга бирламчи тиббий ёрдам кўрсатишни ташкил этиш ва дастлабки тиббий санитар ёрдам кўрсатишни таъминлашга тайёрлик;

УКК 6. Тиббий ёрдам кўрсатишда кўзда тутилган тиббий асбоблардан фойдаланишга тайёрлик.

Модул давомида ўқув (клиник) амалиётни ташкил этиш бўйича умумий кўрсатма ва тавсиялар:

Талабаларнинг “Юқумли касалликлар. Эпидемиология” модули бўйича клиник амалиёти таълим жараёнининг 50%ини ташкил қилади ва амалий машғулотлар ЎЗР ССВ қарашли РИЭМЮПКИАМ клиникаси ва поликлиникасида, ТТА 3-клиникаси, 1-ШЮКШ, Республика ОИТС га қарши кураш маркази клиникаси, 23- ва 26-оилавий поликлиникаларида, ТТА эпидемиология кафедрасида ўтказилади.

¹ УК- умумий компетенция

² УКК – умумий касбий компетенция

Амалий машғулотда амалий кўникмаларга ўргатиш жараёни батафсил режалаштирилади ва бир неча босқични ўз ичига олади:

1. Биринчи босқич – машғулотнинг мақсади ва вазифаларидан келиб чиқган ҳолда ўрганилаётган амалий кўникмани ўрганиш мотивацион асоси аниқланади, унинг назарий жиҳатлари муҳокама қилинади. Амалий кўникмаларни амалга ошириш учун керакли асбоб-анжомлар ишлаш механизми, ишлатиш қоидалари билан талабар таништирилади.

Биринчи босқични амалга ошириш учун кафедрада барча асбоб анжомлар мавжуд ва ишчи ҳолатда бўлиши лозим.

2. Иккинчи босқич – амалий кўникмани намойиш қилиб бериш ва кўп марта машқ қилиш. Бу босқични амалга ошириш учун амалий кўникмаларни қадамма қадам алгоритми педагог томонидан ва видеофильмлар орқали намойиш этилади, алгоритм асосида босқичма босқич тўғри бажаришга алоҳида эътибор қаратилади. Талаба амалий кўникмани мустақил, бироқ педагог назорати остида муляжлар, тренажёрлар, фантомлар ва манекенларда, кўп марта машқ қилиб ўрганадилар. Бошида барча босқичларини алоҳида, кейинчалик умумлаштирган ҳолда тўлиқ ва тўғри бажара олгандан сўнг беморда қўллашга руҳсат берилади (имитацион тренинг).

Иккинчи босқични амалга ошириш учун кафедра томонидан ишлаб чиқилган амалий кўникмалар қадамма қадам алгоритми ва видеофильми, ўқув-услубий қўлланмаси, бажариш схемаси ёки техникаси ва ҳ.к., баҳолаш мезонлари ишлаб чиқилган бўлиши лозим. Муляжлар, тренажёрлар, фантомлар ва манекенлар, имитаторлар, асбоб анжомлар бўлиши лозим ва керакли шарт шароитлар (максимал даражада иш шароитига яқин моделлаштирилган) яратилиши лозим. Бу босқичда педагог назорат қилади ва керак бўлганда талабалар ишидаги хатоликларни тўғирлайди. Бу жараёнда талаба ҳаракатлари видеотасвирга олиниб ўзига намойиш этилиши, танқидий муҳокама қилиниши мумкин. Талаба, унинг хатоси нимада эканлигини, ўқитувчига ва бошқа талабаларга тушунтириб беради ва сўнгра муолажани такрорлайди. Интерфаоллик шунда намоеён бўладики, бунда бошқа талабалар эксперт сифатида чиқишда ва ўқитилаётган талабанинг амалий кўникмани тўғри ўзлаштирганлигини баҳолашда иштирок этадилар. Амалий кўникма афтоматизм даражасигача етказилиши мақсадга мувофиқ.

3. Учинчи босқич - ўрганилган билим ва амалий кўникмани беморда қўллаш. Бу босқичда талаба ўзлаштирилган билим ва амалий кўникмани турли хил клиник ҳолатларда (шу жумладан шошилиш ҳолатларда) қўллашга, олинган натижаларни таҳлил қилишга ва шу маълумотлар асосида ҳаракат тактикасини белгилашга педагог назоратида ўргатилади.

Учинчи босқични амалга ошириш учун кафедра томонидан ишлаб чиқилган ўқув, услубий қўлланмалар, фотосуратлар, вазиятли масалалар ва тестлар тўплами, кейслар, клиник протоколлар, диагностика ва даволаш стандартлари, ўргатувчи касаллик тарихлари ва амбулатор карталар ва ҳ.к. ишлатилиши лозим. Интерфаоллик шунда намоеён бўладики, бунда бошқа талабалар нафақат эксперт сифатида чиқишда ва ўқитилаётган талабанинг

амалий кўникмани тўғри ўзлаштирганлигини баҳолашда балки командада ишлашда иштирок этадилар.

4. Тўртинчи босқич – ҳулоса. Бу босқичда педагог талаба томонидан олинган билим ва эгаллаган кўникмани беморларда, турли хил вазиятларда, фаолият жараёнида тўғри ва тўлиқ қўллай олишига ишонч ҳосил қилиши керак ва шунда амалий кўникма ўзлаштирилди деб ҳисобланади.

Тўртинчи босқични амалга ошириш учун талаба бемор билан мустақил ишлаши педагог томонидан назорат қилинади, тиббий ҳужжатларни, касаллик тарихини ёзиб ҳимоя қилганда баҳоланади.

Машғулот сўнггида ўқитувчи ҳар бир талабанинг амалий кўникмани ўзлаштирганлигини тасдиқлайди. Талаба амалий кўникмани ўзлаштира олмаган вазиятларда, машғулотдан ташқари вақтда мустақил ўзлаштириш тавсия этилади ва педагогга қайта топширади. Талаба барча амалий кўникмаларни ўзлаштирган ҳолда модулни ўзлаштирган ҳисобланади.

4. Мустақил таълим ва мустақил ишлар, ташкил этиш бўйича кўрсатма ва тавсиялар

4.1. Тавсия этилаётган мустақил ишларнинг мавзулар рўйхати:

1. Респиратор синдром билан кечувчи юқумли касалликларнинг (дифтерия, кўкйўтал) этиология, клиника, ташхислаш, даволаш, профилактика
3. Полиомиелит этиология, эпидемиология, клиника, ташхислаш, даволаш, махсус ва махсус бўлмаган профилактика
4. Юқумли касалликларда шошилиш ҳолатлар (кома, шок).
5. Жароҳат инфекциялари (сарамас, қоқшол, қутириш)
6. TORCH-инфекция. Этиология, эпидемиология, клиникаси, диагностика, даволаш, профилактикаси

Эпидемиология модули бўйича:

1. Нафас йўли инфекциялари профилактикасининг асосий йўналишлари (умумий, шахсий ва махсус). COVID-19 инфекцияси ва бошқа инфекциялар мисолида.
2. Даволаш профилактик муассасаларида (ДПМ) юқумли касалликлар билан курашиш, беморлар ва тиббиёт ходимлари соғлиқларини муҳофаза қилишнинг таркибий қисмидир. COVID-19 инфекцияси ва бошқа инфекциялар мисолида.
3. Даволаш профилактик муассасаларига инфекция олиб киритилиши-нинг йўллари. Госпитал инфекциялар инфекция манбайи, тарқалиш йўллари ва омиллари. Касалхона ичи инфекцияларининг (КИИ) этиологик таркиби.
4. Карантин ва ўта хавфли инфекциялар (К ва ЎХИ) билан касалланган бемор аниқланганда ёки гумон қилинганда врач-шифокорнинг бажариши зарур бўлган вазифалари ва мажбуриятлари.
5. Ўлатга қарши ҳимоя кийимларини кийиш ва ечиш тартиби ва қоидалари. Юқумли касалликларни чегаралаб (чеклаб) қўйиш (локализация) ва бартараф

(ликвидация) этиш бўйича чора-тадбирлар мажмуй (комплекс) режасини тузиш.

4.2. Тавсия этилаётган мустақил ишларнинг шакллари:

Юқумли касалликлар. Эпидемиология модули бўйича тавсия этилаётган мустақил ишлар модул тизимида турли хил шаклда амалга оширилади:

- берилган мавзу бўйича ахборот (реферат) тайёрлаш;
- модулнинг бўлимлари ёки мавзулари устида махсус ёки илмий адабиётлар (монографиялар, мақолалар) бўйича ишлаш ва маърузалар қилиш;
- илмий мақола, анжуманга маъруза тезисларини тайёрлаш;
- вазиятли ва клиник муаммоларга йўналтирилган вазиятли масалалар ечиш;
- кейс (реал клиник вазиятлар ва клиник вазиятли масалалар асосида case-study) ечиш;
- график организацонерлаш ишлаб чиқиш ва тўлдириш;
- кроссвордлар тузиш ва ечиш;
- презентация ва видеороликлар тайёрлаш ҳамда мустақил иш жараёнида кенг қўллаш ва ҳ.к.

4.3. Мустақил таълим ва мустақил ишларни ташкил этиш бўйича умумий кўрсатма ва тавсиялар:

Юқумли касалликлар. Эпидемиология модули бўйича мустақил иш аудитория ва аудиториядан ташқари ўтказилади.

Талаба мустақил ишни ташкил этишда қуйидаги шакллардан фойдаланилади:

- аудитория машғулотларидан ташқари тренажёр, муляж ва симуляцион залларда/марказларда тасдиқланган амалий кўникмаларни педагог назоратида сон ва сифат жихатдан бажариш ва амалий кўникмаларни ўзлаштириш дафтарларида акс эттириш;

- тиббиёт ОТМ клиникалари ва клиник ўқув базаларида аудиториядан ташқари ташкиллаштирилган клиник навбатчиликда тасдиқланган рўйхат асосида навбатчи шифокор-педагог назоратида стандартлаштирилган пациентлар (беморлар) курациясини ўтказиш ва олиб бориш, дори билан даволаш таҳлилини ёзиш ва навбатчилик дафтарларида акс эттириш;

- тиббиёт ОТМ клиникалари ва клиник ўқув базаларида аудиториядан ташқари ташкиллаштирилган клиник навбатчиликда тасдиқланган амалий кўникмаларни навбатчи шифокор-педагог назоратида сон ва сифат жихатдан бажариш ва навбатчилик дафтарларида акс эттириш;

- беморларни курация қилишда даволовчи ёки навбатчи шифокор билан

иштирок этиш;

- аҳоли орасида соғлом турмуш тарзини тарғиб қилиш, болаларни ёши ва соғлиғига боғлиқ овқатлантириш тамойиллари ҳақида суҳбат ва маърузаларни ўтказиш;

- айрим назарий мавзуларни ўқув адабиётлари ёрдамида мустақил ўзлаштириш;

- берилган мавзу бўйича ахборот (реферат) тайерлаш;

- модулнинг бўлимлари ёки мавзулари устида махсус ёки илмий адабиётлар (монографиялар, мақолалар) бўйича ишлаш ва маърузалар қилиш;

- вазиятли ва клиник муаммоларга йўналтирилган вазиятли масалалар ечиш;

- CASE (реал клиник вазиятлар ва клиник вазиятли масалалар асосида case-study) ечиш.

- моделлар ясаш, кроссвордлар тузиш, органайзерлар тузиш ва ҳ.к.

Юқумли касалликлар. Эпидемиология модули бўйича курс иши режада кўзда тутилмаган.

Модул бўйича талабалар билимини назорат қилиш турлари ва баҳолаш мезонлари

Юқумли касалликлар. Эпидемиология модули бўйича назорат турлари ва баҳолаш мезонлари ҳақидаги маълумот модул бўйича биринчи машғулотда талабаларга эълон қилинади.

Талабаларнинг модул бўйича ўзлаштириш даражасининг Давлат таълим стандартларига мувофиқлигини таъминлаш учун қуйидаги назорат турлари ўтказилади:

- жорий назорат (ЖН);

- синов (ЯН)

Модулга ажратилган 2,0 кредитни талаба ЖН давомида йиғади.

ЖОРИЙ НАЗОРАТ (ЖН)

Жорий назоратда талабанинг модул мавзулари бўйича билим, амалий кўникма ва компетенцияларни эгаллаш даражасини аниқлаш ва баҳолаб бориш кўзда тутилади. Болалар юқумли касалликлари модули бўйича ЖН оғзаки, ўргатувчи-назорат тестлари, тарқатма материаллари билан ишлаш, вазиятли масалалар, муляж ва фантомларда ишлаш маълумотларини ўрганиш, амалий кўникмаларни қадамма-қадам бажариш, беморлар билан ишлаш, клиник аудит ёзиш, уйга берилган вазифаларни текшириш ва шу каби бошқа шаклларда ўтказилиши мумкин.

Баҳолашда талабанинг билим даражаси, амалий машғулот материалларини ўзлаштириши, назарий материал муҳокамасида ва таълимнинг интерактив

усулларида иштирокининг фаоллик даражаси, шунингдек, амалий билим ва кўникмаларни ўзлаштириш даражаси, компетенцияларни эгаллаш (яъни назарий, аналитик ва амалий ёндошувлар) ҳисобга олинади.

Ҳар бир машғулотда барча талабалар баҳоланиши шарт. Максимал балл 100, ўтиш бали 55 балл.

Жорий назоратда талабалар билими таълим моделига асосланган ҳолда қуйидаги босқичларда амалга оширилади: назарий ва амалий қисм (50:50).

Жорий назорат учун ажратилган 2,0 кредит қуйидагича тақсимланади:

7-семестр – 2,0 кредит

Жорий назорат – 2,0 кредит

Синов - 0 (ўтилиши мажбурий)

Талаба 7 семестрда белгиланган кредитларни тўплагандан кейин семестр якунида синовли вазифани топширади ва ўтиш (саралаш) балидан ўтсагина кейинги семестрга ўтади. Талаба белгиланган кредитларни тўплагандан кейин семестр якунида синовга киритилади.

Жорий назоратда саралаш (ўтиш) баллидан кам балл тўплаган ва узрли сабабларга кўра назоратларда қатнаша олмаган талабага қайта топшириш учун, навбатдаги шу назорат туригача, сўнгги жорий назорат учун синов (ЯН)гача бўлган муддат берилади.

Модул бўйича талаба рейтингини қуйидагича аниқланади:

Балл	ECTS баҳо	ECTS нинг таърифи		Баҳо	Таърифи
86-100	А	"аъло" – аъло натижа, минимал ҳатоликлар билан	модул дастурининг барча бўлимлари бўйича тизимли, тўла ва чуқур билимга эга бўлиши, зарур далиллар билан асослай олиши; терминологиядан (шу жумладан, илмий, хорижий тилда ҳам) аниқ, ўз ўрнида фойдаланиши, саволларга жавобни мантиқан тўғри, стилистик саводли равишда ифодалаш; муаммоли саволларни аниқлаши, ўз қарашларини илмий-амалий тилда асослаб бера олиши; модулнинг таянч тушунчаларини билиши ва уни қисқа вақт ичида илмий ва амалий масалаларни ечишда самарали қўллай олиши; ностандарт вазиятларда муаммоларни мустақил ва ижодий ҳал қила олиш қобилиятини кўрсата олиши; амалий кўникмаларни мустақил равишда тўлиқ бажара олиши (сифати ва белгиланган сони жиҳатдан) ва компетенцияларни тўлиқ эгаллаши;	5	аъло

			амалий масалаларни қисқа, асосланган ва рационал равишда ҳал этиши; модул дастурида тавсия этилган асосий ва қўшимча адабиётларни тўлиқ ва чуқур ўзлаштириши; модул бўйича назариялар, концепциялар ва йўналишлар моҳиятини англаш, уларга танқидий баҳо бериш ва бошқа модуллар илмий ютуқларини қўллай олиши; назарий ва амалий машғулотларда бутун семестр мобайнида ижодий ва мустақил қатнашиши, гуруҳли муҳокамаларда фаол бўлиши, вазифаларни бажаришда юқори маданият даражасига эга бўлиши лозим;		
81-85	В	"жуда яхши" – ўртадан юқори натижа, айрим ҳатоликлар билан	модул дастурининг барча бўлимлари бўйича тизимли, тўла ва чуқур билимга эга бўлиши, зарур далиллар билан асослай олиши; терминологиядан (шу жумладан, илмий, хорижий тилда ҳам) аниқ, ўз ўрнида фойдаланиши, саволларга жавобни мантиқан тўғри, стилистик саводли равишда ифодалаш; ўз фикрини исботлашда ёки бошқа назарий материални баён қилишда юзага келган ноаниқликларни мустақил бартараф эта олиши; модулнинг таянч тушунчаларини билиши, қисқа вақт ичида илмий ва касбий вазифаларни қўйиш ҳамда ҳал қилишда ундан унумли фойдаланиши; стандарт вазиятларда муаммоларни ўқув дастури доирасида мустақил ҳал қила олиши; амалий кўникмаларни мустақил равишда тўлиқ бажара олиши (сифати ва белгиланган сони жиҳатдан) ва компетенцияларни тўлиқ эгаллаши; амалий машғулотларда норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни яхши билишини намойиш қилиши, ушбу билимларни янги вазиятларда тўғри (лекин доим ҳам рационал эмас) қўллай олиши, бажарилган иш натижаларини етарли даражада расмийлаштира олмаганлиги; модул дастурида тавсия қилинган	4	яхши

			асосий адабиётларни ўзлаштириши; ўрганилаётган модул бўйича назариялар, концепциялар ва йўналишлар моҳиятини англай олиши ва уларга танқидий баҳо бериши; назарий ва амалий машғулотларда бутун семестр мобайнида ижодий ва мустақил қатнашиши, гуруҳли муҳокамаларда фаол бўлиши, вазифаларни бажаришда жуда яхши маданият даражасига эга бўлиши лозим;		
71-80	С	"яхши" – ўртача натижа, сезиларли ҳатоликлар билан	модул дастурининг барча бўлимлари бўйича тизимли, тўла ва чуқур билимга эга бўлиши, зарур далиллар билан асослай олиши, аммо бир оз камчиликлар билан; терминологиядан (шу жумладан, илмий, хорижий тилда ҳам) аниқ, ўз ўрнида фойдаланиши, саволларга жавобни мантиқан тўғри, стилистик саводли равишда ифодалаши; ўз фикрини исботлашда ёки бошқа назарий материални баён қилишда юзага келган ноаниқликларни мустақил бартараф эта олиши; модулнинг таянч тушунчаларини билиши, қисқа вақт ичида илмий ва касбий вазифаларни қўйиш ҳамда ҳал қилишда ундан унумли фойдаланиши; стандарт вазиятларда муаммоларни ўқув дастури доирасида мустақил ҳал қила олиши; амалий кўникмаларни мустақил равишда бажара олиши (сифати ва белгиланган сони жиҳатдан) ва компетенцияларни эгаллаши, аммо бир оз камчиликлар билан; амалий машғулотларда норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни яхши билишини намойиш қилиши, ушбу билимларни янги вазиятларда тўғри (лекин доим ҳам рационал эмас) қўллай олиши, бажарилган иш натижаларини етарли даражада расмийлаштира олмаганлиги; модул дастурида тавсия қилинган асосий адабиётларни ўзлаштириши; ўрганилаётган модул бўйича назариялар, концепциялар ва йўналишлар моҳиятини англай олиши		

			ва уларга танқидий баҳо бериши; назарий ва амалий машғулотларда бутун семестр мобайнида ижодий ва мустақил қатнашиши, гуруҳли муҳокамаларда фаол бўлиши, вазифаларни бажаришда яхши даражага эга бўлиши лозим;		
60-70	D	"қоникарли" – суи натижа, қўпол камчиликлар билан	давлат таълим стандартлари (талаблари) доирасида етарли билим ҳажмига эга бўлиши; терминологияни ишлатиши, саволларга жавобларни тўғри баён қилиши, лекин бунда айрим хатоларга йўл қўйиши; жавоб беришга ёки айрим махсус кўникмаларни намойиш қилишда қийналганда, модул бўйича асосий тушунчага эга эканлигини намойиш этиши; амалий кўникмаларни (сифати ва белгиланган сони жиҳатдан) мустақил аммо ҳатоликлар билан тўлиқ бажара олиши; компетенцияларни мустақил, аммо ҳатоликлар билан эгаллаши; модулининг умумий тушунчалари бўйича қисман билимга эга бўлиши ва уни стандарт (намунавий) вазиятларни ҳал этишда қўллаш олиши; педагог ходим ёрдами билан стандарт вазиятларни ҳал эта олиши; ўқилаётган модул бўйича асосий назариялар, концепциялар ва йўналишлар моҳиятини англаши, уларга баҳо бера олиши; назарий ва амалий машғулотларда педагог ходим раҳбарлигида қатнашиши, вазифаларни бажаришда етарли маданият даражасига эга бўлиши лозим;	3	Қони қарли
55-59	E	"ўрта" – минимал натижага тенг	давлат таълим стандартлари (талаблари) доирасида қоникарли билим ҳажмига эга бўлиши; терминологияни ишлатиши, саволларга жавобларни тўғри баён қилиши, лекин бунда айрим қўпол хатоларга йўл қўйиши; жавоб беришга ёки айрим махсус кўникмаларни намойиш қилишда қийналганда ва хатоларга йўл қўйганда, модул бўйича асосий		

			тушунчага эга эканлигини намойиш этиши; амалий кўникмаларни (сифати ва белгиланган сони жихатдан) мустақил эмас ва ҳатоликлар билан тўлик бажара олиши; компетенцияларни мустақил эмас ва ҳатоликлар билан эгаллаши; модулининг умумий тушунчалари бўйича қисман билимга эга бўлиши ва уни стандарт (намунавий) вазиятларни ҳал этишда қўллай олиши; педагог ходим ёрдами билан стандарт вазиятларни ҳал эта олиши; ўқиётган модул бўйича асосий назариялар, концепциялар ва йўналишлар моҳиятини англаши, уларга баҳо бера олиши; назарий ва амалий машғулотларда педагог ходим раҳбарлигида қатнашиши, вазифаларни бажаришда етарли маданият даражасига эга бўлиши лозим;		
31-54	FX	"қониқарсиз" – минимал даражадаги билимларни олиш учун қўшимча мустақил ўзлаштириши зарур	давлат таълим стандартлари (талаблари) доирасида фақат айрим фрагментар билимларга эга бўлса; илмий терминларни ишлата олмаса ёки жавоб беришда жиддий мантиқий хатоларга йўл қўйса; назарий ва амалий машғулотларда пассив қатнашиб, вазифалар бажариш маданиятининг паст даражасига эга бўлса; амалий кўникмаларга ва компетенцияларга эга бўлмаса, ўз хатоларини ҳатто педагог ходим тавсиялари ёрдамида ҳам тўғрилай олмаса.	2	Қониқарсиз
0-30	F	"мутлоқ қониқарсиз" – тўлик қайта ўзлаштириши лозим	давлат таълим стандартлари (талаблари) доирасида фақат айрим фрагментар билимларга эга бўлса; терминларни ишлата олмаса ёки жавоб беришда жиддий ва қўпол мантиқий хатоларга йўл қўйса ёки умуман жавоб бермаса; назарий ва амалий машғулотларда пассив қатнашиб, вазифалар бажариш маданиятининг паст даражасига эга бўлса ёки умуман бажармаса; амалий кўникмаларга ва компетенцияларга эга бўлмаса, ўз		

			хатоларини ҳатто педагог ходим тавсиялари ёрдамида ҳам тўғрилай олмаса.		

СИНОВ

ЖНга ажратилган кредитларни тўлиқ тўплаган талаба Синовга киритилади. Синовда талабанинг билим, кўникма ва малакалари модулнинг умумий мазмуни доирасида баҳоланади. Синов модул бўйича ўқув машғулотлари тугаганидан сўнг кафедрада оғзаки, ёзма, тест ёки OSCE шаклларида ўтказилади. Синовда 55 саралаш баллини йиға олмаган талаба Синовдан ўтмаган ва модулни ўзлаштирмаган деб ҳисобланади, ЖНда тўлиқ кредитни йиғган бўлса ҳам).

Таълим муассасаси ректорининг буйруғи билан ички назорат ва мониторинг бўлими раҳбарлигида тузилган комиссия иштирокида Синовни ўтказиш жараёни даврий равишда ўрганиб борилади ва уни ўтказиш тартиблари бузилган ҳолларда Синов натижалари бекор қилинади ва Синов қайта ўтказилади.

Касаллиги сабабли Синовдан ўтолмаган талабаларга факультет декани фармойиши асосида, ўқишни бошлаганидан сўнг икки ҳафта муддатда топширишга рухсат берилади.

Семестр якунида Синовдан ўтолмаган талаба академик қарздор ҳисобланади.

Академик қарздор талабаларга семестр тугаганидан кейин қайта ўзлаштириш учун бир ой муддат берилади. Шу муддат давомида модулни ўзлаштира олмаган талаба факультет декани тавсиясига кўра белгиланган тартибда ректорнинг буйруғи билан талабалар сафидан четлаштирилади.

Талаба назорат натижаларидан норози бўлса, модул бўйича назорат тури натижалари эълон қилинган вақтдан бошлаб бир кун мобайнида факультет деканига ариза билан мурожаат этиши мумкин. Бундай ҳолда факультет деканининг тақдимномасига кўра ректор буйруғи билан 3 (уч) аъзодан кам бўлмаган таркибда апелляция комиссияси ташкил этилади.

Апелляция комиссияси талабаларнинг аризаларини кўриб чиқиб, шу куннинг ўзида хулосасини билдиради.

Баҳоланининг ўрнатилган талаблар асосида белгиланган муддатларда ўтказилиши ҳамда расмийлаштирилиши факультет декани, кафедра мудири, ўқув бўлими ҳамда ички назорат ва мониторинг бўлими томонидан назорат қилинади.

5. Асосий ва қўшимча ўқув адабиётлар ҳамда ахборот манбалари

5.1. Асосий адабиётлар:

1. Ахмедова М.Д. Юқумли касалликлар. Дарслик. –Тошкент. Абу Али ибн Сино. 2012 й.

2. Облокулов А.Р., Авдеева М.Г., Блажня Л.П., Облокулов А.А.

Инфекционные болезни. Учебник. 2020 г.

3. Даминов Т.А. Инфекционные болезни с детскими инфекциями. Учебник в 2-х частях. – Ташкент. Тиб-китоб. 2011г.
4. Зокирходжаев А.Х. Руководство по инфекционным болезням для студентов мед.вузов. Учебник. –Ташкент. Абу Али ибн Сино. 2010 г.
5. Миртазаев О.М. Эпидемиология. Дарслик. 2019 й.
6. Миртазаев О.М., Зуева Л.П., Матназарова Г.С. Эпидемиология. Дарслик. Тошкент, «ADABIYOT UCHQUNLARI», 2016.
7. Mirtazaev O.M., Zueva L.P., Matnazarova G.S. Epidemiologiya. Darslik. Toshkent, «Musiq» nashriyoti, “Renessans press” MCHJ matbua bo’limi, 2020.
8. Миртазаев О.М. ва бошқа ҳаммуаллифлар. Эпидемиологиядан амалий машғулотлар учун қўлланма. Ўқув қўлланма. Тошкент, 2016.
9. Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилотининг — Вакциналар ёрдамида бошқарилувчи юқумли касалликлар ва иммунизация дастури бўйича тиббиёт ходимлари ва педагоглар учун қўлланмаси. – Тошкент. РИО ТМА. 2018.
10. Коронавирус инфекциясининг этиологияси, эпидемиологияси, клиник хусусиятлари, даволаш ва олдини олиш чора-тадбирлар. Услубий қўлланма. Л.Н.Туйчиев ва ҳаммуаллифлар. Тошкент, 2020.

5.2. Қўшимча адабиётлар:

1. Raxmatov O. B. “Bolalar yuqumli kasalliklari”. Darslik. Toshkent “Cho’lpon” tibbiyot nashriyoti, 2008 y.
2. Покровский В.И.и др «Инфекционные болезни и Эпидемиология». Учебник. Москва «Медицина», 2003 г.
3. Самарина В.Н., Сорокина О.А. «Детские инфекционные болезни». Учебник. С.Петербург «Невский Диалет», 2001 г.
4. Брико Н.И., Покровский В.И. Эпидемиология. Учебник. М.: «ГЭОТАР-Медиа», 2016.
5. Зуева Л.П., Яфаев Р.Х. Эпидемиология. Учебник. - Санкт-Петербург. - Фолиант. 2006.

5.3.Интернет сайтлар:

www.minzdrav.uz

www.tma.uz

www.bsmi.uz

www.Ziyonet

www.medlincs.ru

www.infeksya.uz

www.medbook.ru

www.epidem.uz

“ЮҚУМЛИ КАСАЛЛИКЛАР. ЭПИДЕМИОЛОГИЯ” МОДУЛИДАН СИЛЛАБУС

“Юқумли касалликлар. эпидемиология” модулидан силлабус			
Модулнинг тўлиқ номи	Юқумли касалликлари		
Модул коди: 3.08	Кредит ҳажми: <i>умумий – 2 кредит</i> <i>Шундан:</i> <i>7-семестр – 2,0 кредит</i> <i>Жорий – 2,0 кредит</i> <i>Синов - 0 (ўтилиши мажбурий)</i>	Модул ўтилиш даври: 7 семестр	ECTS value:
Таълим йўналиши	5511100 – «Халқ таъбири»	4 босқич бакалаврлари	
Модулнинг даврийлиги	9 кун		
Ўқув соатлари ҳажми:	Жами соат:	72	
	Шунингдек:		
	маъруза	10	
	амалий машғулот	44	
	клиник ўқув амалиёти мустақил таълим	18	
Ўқув модулининг статуси	Клиник модулар блоки		
ОТМ номи, манзили	Тошкент тиббиёт академияси, Фаробий 2 уй		
Кафедра номи	Юқумли ва болалар юқумли касалликлари. Эпидемиология		
Мазкур курснинг ўқитувчилари ҳақида маълумот	Маърузачиларнинг Ф.И.Ш. Амалий машғулот ўтказувчиларнинг Ф.И.Ш.	E-mail: E-mail:	
Машғулот вақти ва жойи			
Модулнинг мазмуни	Ушбу модул талабаларга юқумли касалликларнинг асосий клиник симптомлари, уларнинг ташхисот принциплари ва усуллари асослари (умумий ва махсус) билимларини эгаллаб олишга имконият яратади. Юқумли касалликлар модулида юқумли касалликларда қўлланиладиган текширишларнинг аҳамияти, лабораториялар турлари, текшириш усуллари, бир қатор юқумли касалликлар диагностикаси кенг ёритилган. Эпидемиология модулида эпидемик жараён, юқумли ва юқумли бўлмаган касалликларни ўрганишга эпидемиологик ёндошиш, эпидемиологик текширув усуллари келтирилган.		
Пререквизитлар	биология, одам анатомияси, физиологияси, кимё, гистология		
Постреквизитлар	Барча клиник олди ва клиник модуллари учун назарий замин бўлиб ҳизмат қилади.		

Модулнинг мақсади	амалий соғлиқни сақлаш тизимида юқумли касалликларга хизмат кўрсатиш, юқумли касалхоналарда лаборатория тузилиши ва ишлаш принциплари, юқумли касалликлар тўғрисида билим бериш, асосий диагностика усуллар, эпидемиологиянинг асосий тушунчалари, эпидемик жараён, эпидемиологик текширув усуллари билан таништириш
Модулнинг вазифалари	- республикамиз ҳудудида ва ташқаридан кириб келаётган катталар ва болаларда учрайдиган юқумли касалликларни анамнез ва клиник лаборатор маълумотларга асосланиб эрта аниқлаш, беморларни тўғри даволаш; - соғлиқни сақлашнинг бирламчи босқичида лаборатор текширув усулларида рационал фойдаланилган ҳолда юқумли касалликлар диагностикасига интеграл ёндашиш
Модул бўйича талабалар билими, кўникма ва малакаларига кўйиладиган талаблар	7-семестр якунида: Талаба: - тиббиёт муаммоларини ўрганиш ва ҳал этиш бўйича эпидемиологик ёндошишнинг хусусиятлари, касалликлар номенклатураси ва классификацияси, эпидемиологик текшириш усуллари, эпидемиологик ташхис (диагностика) асослари; - аҳоли ўртасида юқумли касалликларнинг келиб чиқиши ва тарқалиши умумий қонуниятлари, эпидемик жараёнининг ривожланиш механизми ва намоён бўлиш сабаби ва шароитлари; - профилактик ва эпидемияга қарши чора-тадбирларнинг тизими ва таркиби, қўлланиладиган препаратлар ва техник воситалар, уларнинг қўлланиш усуллари, аҳолининг эпидемияга қарши таъминланишини ташкиллаштириш; - беморнинг шикояти, эпидемиологик анамнези ва касаллик анамнезини тўплаш; - лаборатор ва инструментал текширувлар режасини тузиш; - ўчоқда бирламчи профилактик чора-тадбирларни ташкиллаштириш (специфик ва носпецифик) усуллари; - беморнинг шикояти, эпидемиологик анамнези ва касаллик анамнезини тўплаш; - бирламчи ташхисни асослаш учун зарур бўлган анамнестик ва клиник белгиларни аниқлаш ва уларнинг етакчиларини ажратиш; - лаборатор ва инструментал текширувлар режасини тузиш; натижаларни таҳлил қилиш; - ўчоқда бирламчи профилактик чора-тадбирларни ташкиллаштириш (специфик ва носпецифик) усуллари тўғрисида тасаввурга эга бўлиши - юқумли касалликларни этиологияси ва эпидемиологияси; - юқумли касалликларни ҳозирги даврда клиник кечиш хусусиятлари; - юқумли касалликларга эрта ташхис қўйиш, таққослаш, лаборатор ва инструментал ташхис қўйишни; - инструктор хужжатларга мос равишда, уларга риоя қилган ҳолда, эпидемиологик диагностика натижаларига асосланган ҳолда профилактик ва эпидемияга қарши чора тадбирларни ташкил

	қилиш ва ўтказишни, профилактик чора тадбирлар комплекс режасини тузишни; - касалликларнинг келиб чиқиши ва ривожланишини олдини олиш мақсадида, соғлом ҳаёт тарзини ташвиқот (пропаганда) қилиш, аҳолининг тарбияси бўйича санитар оқартув ишларини ўтказишни; - инфекция манбаларини эрта аниқлаш ва зарарсизлантириш бўйича эпидемияга қарши чора-тадбирлар схемасини тузиш ва ўтказишда участка терапевти ва поликлиника юқумли касалликлар кабинети шифокорининг асосий вазифаларини; - даволаш профилактика муассасаларида (ДПМ) эпидемияга қарши тартибни (режимни) ташкиллаштиришни, юқумли касалликлар диспансеризацияси ва профилактикасини ўтказишни; - ДПМ марказлашган стерилизация бўлимининг иш тартибини ва эпидемик ўчоқда жорий дезинфекция ўтказишни ташкиллаштира олишни; - карантин ва ўта ҳавfli инфекцияларда профилактик ва эпидемияга қарши чора-тадбирлар ўтказилиш хусусиятларини ҳамда ҳимоя костюмларини кийиш ва ечиш қоида ва тартибини билиши ва улардан фойдалана олиши; - сариқлик белгиси билан кечувчи касалликларда сийдикда ўт пигментини аниқлаш (Розин синамаси); - бемордан гемокультурага қон олиш (ТПК мисолида); - ўткир ичак касалликлари (сальмонеллез ва ичбуруғ)да бактериологик текшириш учун нажас олиш; - кўкйўтал касаллигида бемордан бактериологик текшириш учун “йўтал пластинка” усулида намуна олиш; - безгак касаллигида гемопаразитни аниқлаш мақсадида йўғон томчи тайёрлаш; - безгак касаллигида гемопаразитни аниқлаш мақсадида суртма тайёрлаш; - энтеробиоз касаллигида гижжа тухумларини аниқлаш учун перианал соҳадан суртма тайёрлаш; - ҳайвонлар ва кемирувчилар тишлаганда жароҳатларни тозалаш; - уй шароитида беморларда орал регидратация ўтказиш - Профилактик чора-тадбирлар режасини ишлаб чиқиш. - Эпидемияга қарши чора-тадбирлар режасини ишлаб чиқиш. - Автомакс ёрдамида эпидемиологик ўчоққа ишлов бериш. - Жорий дезинфекция ўтказиш учун дезинфекцион эритмаларни тайёрлаш. - Хлораминнинг ишчи эритмасини тайёрлаш. - Бактериологик препаратларни совутиш занжирига риоя қилиш ва сақлаш тартиби. - Қорин тифи ўчоғида профилактика мақсадида бактериофаг қўлланилиши. - Карантин инфекцияга гумон қилинган бемор аниқланганда хабар бериш тартиби ва беморни аниқлаган шифокорнинг тактикаси. - Ҳимоя кийимларини кийиш ва ечиш тартиби малакаларга (шу

	<i>жумладан амалий ва клиник амалий кўникмаларига) эга бўлиши керак.</i>
Таълим бериш усуллари	Маъруза, амалий машғулотлар
Таъминот	видеофильмлар, мультимедияли ва ўқитувчи компьютер дастурлардан, ўқитиш методикасидаги янги технологиялардан, мавзулар бўйича назарий билимларни сўрашдан фойдаланилади; бакалаврларнинг мустақил иши, индивидуал ва гуруҳли презентациялар, уйга берилган вазифаларни тайёрлаш, рефератлар ёзиш, тестлар, вазиятли масалалар ва бошқалар.

Ўқитиш натижалари:

Модулни якунлаганда талаба билади:

1. Юқумли касалликларни этиологияси ва эпидемиологияси;
2. Юқумли касалликларни ҳозирги даврда клиник кечиш хусусиятлари;
3. Юқумли касалликларга ташҳис қўйиш, даволашни
4. Эпидемиологик текширув усуллари бажаришни.

Модулни якунлаганда талаба бажара олади:

1. Сариклик белгиси билан кечувчи касалликларда сийдикда ўт пигментини аниқлаш (Розин синамаси);
2. Бемордан гемокультурага қон олиш (ТПК мисолида);
3. Ўткир ичак касалликлари (сальмонеллез ва ичбуруғ)да бактериологик текшириш учун нажас олиш;
4. Кўкйўтал касаллигида бемордан бактериологик текшириш учун “йўтал пластинка” усулида намуна олиш;
5. Безгак касаллигида гемопаразитни аниқлаш мақсадида йўғон томчи тайёрлаш;
6. Безгак касаллигида гемопаразитни аниқлаш мақсадида суртма тайёрлаш;
7. Энтеробиоз касаллигида гижжа тухумларини аниқлаш учун перианал соҳадан суртма тайёрлаш;
8. Ҳайвонлар ва кемирувчилар тишлаганда жароҳатларни тозалаш;
9. Уй шароитида беморларда орал регидратация ўтказиш
10. Профилактик чора-тадбирлар режасини ишлаб чиқиш.
11. Эпидемияга қарши чора-тадбирлар режасини ишлаб чиқиш.
12. Автомакс ёрдамида эпидемиологик ўчоққа ишлов бериш.
13. Жорий дезинфекция ўтказиш учун дезинфекцион эритмаларни тайёрлаш.
14. Хлораминнинг ишчи эритмасини тайёрлаш.
15. Бактериологик препаратларни совутиш занжирига риоя қилиш ва сақлаш тартиби.
16. Қорин тифи ўчоғида профилактика мақсадида бактериофаг қўлланилиши.
17. Карантин инфекцияга гумон қилинган бемор аниқланганда хабар бериш тартиби ва беморни аниқлаган шифокорнинг тактикаси.
18. Ҳимоя кийимларини кийиш ва ечиш тартиби.